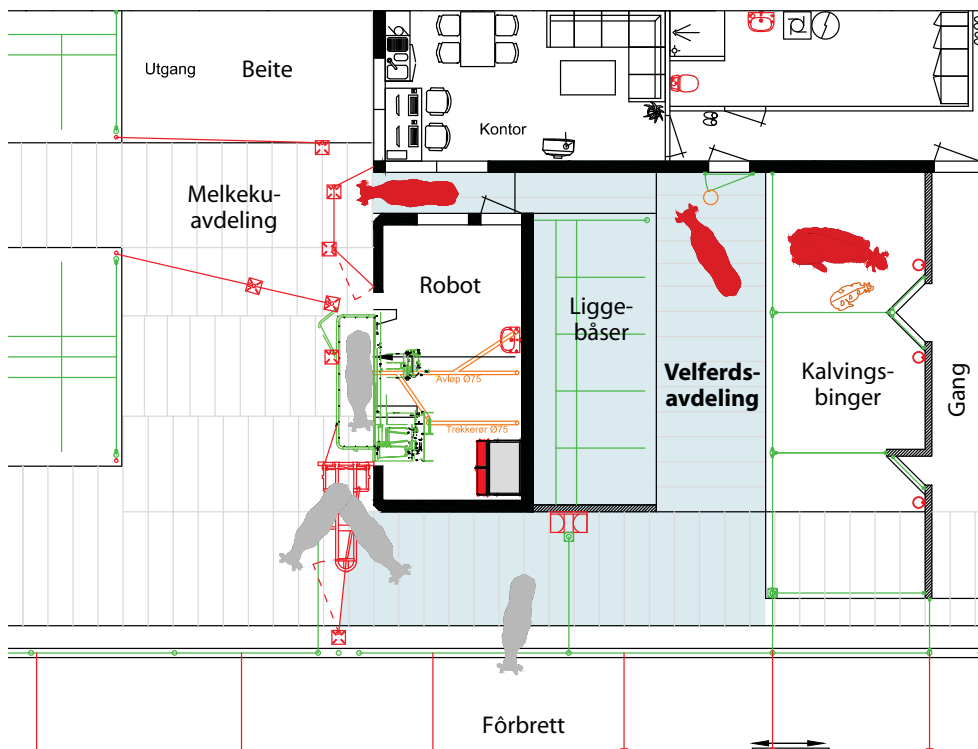

Rasmus Lang-Ree
rlr@geno.no

Velferdsavdel

Velferdsavdelingen i fjøset hos Øyvind Ualand. Se tegning under.

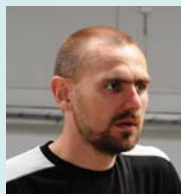
Figur 1. Tom Inge Horpestad (Fjøs-systemer) sin planløsning for velferdsavdeling (markert med lys blå). Fem liggebåser, adgang fôrbrett og lett adkomst til to eller tre kalvingsbinger. Kyrne melkes i roboten skjermet fra kufflokken, men har samtidig nær kontakt. Når det er ønskelig sluses de tilbake til melkekuavdelingen. Venstre del av velferdsavdelingen som ligger mot fôrbrettet kan brukes til inseminasjonsavdeling (kyrne fikses i fanghekk eller stenges fra resten av velferdsavdelingen med grind). For et 60-kyrs fjøs er det i følge Tom Inge Horpestad mulig å innpasse en slik løsning uten behov for ekstra kvadratmeter, men det forutsetter at det knipes litt på arealbruken til kontor.

» I en velferdsavdeling blir det tilrettelagt for dyr som trenger litt ekstra komfort og oppfølging.

Kjært barn har mange navn: Enten det kalles komfort- eller velferdsavdeling, skåne- eller fokusbinge eller VIC-fil er målet å legge litt ekstra til rette for dyr som trenger det. Det kan være kyr i den sårbare tida rundt kalving, kviger som skal læres opp til å melkes i robot, kyr som brygger på en klauvsjukdom eller kyr med for lav melkingsfrekvens. En velferdsavdeling er en binge lokalisert ved roboten der kyrne er skjermet fra resten kuflokken, har tilgang til førbrettet uten konkurranse med de andre og kan oppsøke melkeroboten uten å forstyrres (se Figur 1). Poenget er skjerming kombinert med fortsatt tett kontakt med resten av flokken. Løsningen forutsetter fri kutrafikk.

Ei VIC-fil (Very Important Cow fil) er for styrt kutrafikk. Dette er en skjermet inngang til melkerobot, slik at kviger som skal tilvennes melkeroboten får fred og ro og spares for knuffing fra de andre kyrne i arealet foran roboten.

Buskap har besøkt noen fjøs med slike planløsninger og lar brukerne fortelle litt om erfaringene sine.

Øyvind Ualand driver gården Hetland i Ualand i Rogaland med 48 årskyr og 400 000 liter i kvote i kompaniskap med far Sveinulv og mor Ingunn D. Ueland. Flyttet inn i nytt fjøs i mars i år, som Øyvind har bygd og som leies ut til kompaniskapet. Foto:Rasmus Lang-Ree

Kontroll, behandling og tilvenning

Øyvind Ualand passerer velferdsavdelingen hver gang han kommer i fjøset. Kontroll og oppfølging av enkeltkyr og robottilvenning for kvigene er viktige grunner til at han valgte å ha en slik binge.

Kyrne kalver i fødebinge med gummibelagt golv rett bak velferdsavdelingen. Da har de har hatt et par dager i velferdsavdelingen før det. Etterpå får de tre til fire dager der før det er tilbake i kuflokken. Han bruker også avdelingen til robotopplæring av kvigene. Så langt har han hatt bare tre kalvinger, men erfaringene er gode. Kvigene tas inn i velferdsavdelingen to til tre uker før kalving. Kvigene følger etter hvert etter kyrne inn i roboten, og litt kraftfôr der gjør at det blir flere besøk. Når kvigene har lært å gå innom roboten kan de

styres tilbake til kuavdelingen. To til tre dager er etter Øyvinds erfaring nok tilvenningstid. Overgangen blir da liten når kvigene etter kalving kommer tilbake i velferdsavdelingen. De har lært å gå inn i roboten uten å måtte bli drevet inn. Planen er videre at kyr med et fall i melkingsfrekvensen, noe som kan indikere innledningen på en klauvsjukdom, skal få et kurerende opphold i velferdsavdelingen. Øyvind forteller at han også bruker avdelingen til avsining. Der kan han gi kyrne dårligere fôr under nedtrappinga og styre tilgangen

til roboten som han vil.

Kyr som skal insemineres eller sjukdomsbehandles sluses også inn i velferdsavdelingen, der de enten fikseres i fanghekken eller stenges fra med grind. På denne måten hindres ikke tilgangen til roboten for de andre kyrne.

Det er verdt å merke seg at det er fanghekker på hele kurekka, og ifølge Øyvind er det vel verdt de ekstra 25 til 30 000 kronene det kostet. I okseavdelingen venter han på å få levert gummimatter som skal legges på spaltegolvet – også det et velferdstiltak.

Kua til venstre kommer fra velferdsavdelingen og skal inn for melking, mens kua til høyre kommer fra kuavdelingen i samme ærend. Med Lely A4 sin plassering ute i spaltearealet kan kua som kommer fra velferdsavdelingen gå rett fram inn i melkeroboten. Foto:Rasmus Lang-Ree

» Velferdsavdeling

Cathinka Jerkø og Kjell Øyvind Greibesland driver gården Ytre Hægeland i Øvrebo i Vest-Agder. 42 årskyr og 260 000 liter i kvote som skal opp til 400 000 liter på sikt.
Foto: Privat

Oppfølging, oppfølging, oppfølging

I tillegg til bedre oppfølging av kyr i overgangsperioden, har Cathinka Jerkø og Kjell Øyvind Greibesland erfart at velferdsbingen gjør at kyr som får en knekk i avdråttten på grunn av sykdom raskt kommer tilbake til gamle høyder.

Cathinka Jerkø og Kjell Øyvind Greibesland flyttet inn i nytt fjøs 12/12 i 2012. Velferdsavdelingen (eller fokusbingen som DeLaval i Norge har valgt å kalle den) her er planmessig relativt lik den som er vist i figur 1, men med blå robot og annerledes plassering av liggebåsene. Kyrne tas inn i velferdsavdelingen to til tre uker før kalving.

Cathinka, som også er spesialrådgiveri Topp Team Føring i Tine, forteller at kyrne trappes opp på kraftfôr i velferdsavdelingen 2 til 3 uker før kalving, for så å gå i kalvingsbingene med djupestrø i ett til tre døgn rundt kalving før de igjen kommer inn i velferdsbingen for to til tre ukers opphold. De vil dermed være bra restituert etter kalving når de kommer tilbake i kuflokken. Cathinka mener fordelene er mer kontrollert oppføring fram til kalving og ikke minst en helt annen overvåking av kyrne den kritiske perioden etter kalving, fordi velferdsbingen er det første en passerer når en kommer inn i fjøset.

Velferdsavdelingen brukes også til kyr som for eksempel har klauvproblem eller diare, og Cathinka kan fortelle at med denne behandlingen har kyr som har falt i fra 38 kilo og helt ned i 2 kilo i dagsavdrått kommet opp på gamle høyder igjen etter kort tid. Er det kyr som av en eller annen årsak ikke går ofte nok i melkeroboten får de og et opphold i velferdsbingen. Etter en periode i velferdsbingen er erfaringen at melkingsfrekvensen tar seg opp og at den holder seg oppe etter at kyrne har kommet tilbake i flokken. Cathinka trekker fram fordelene med smal gang til roboten som gjør at kyrne ikke kan snu når de er på vei inn. Dette gjør henting og håndtering mye lettere for en person.

Velferdsavdelingen bak og ved siden av roboten. Innenfor liggebåsene til høyre i bildet er det tre kalvingsbinge med enkel adkomst til/fra velferdsavdelingen. Foto: Einar Iversen

Velferdsavdelingen hos Tore Scheie nærmest robohuset, fødebinger til venstre i bildet og kuavdelingen på høyre side. Foto: Rasmus Lang-Ree

Først ute

Tore og Jone Scheie var antakelig de første i Norge med velferdsavdeling i fjøset og erfaringene er gode.

Tore forteller at kyrne får gå sammen med kalven i fødebingen noen timer før de tas inn i velferdsavdelingen. Her får de et par dager på å restituere seg før det er inn i kuavdelingen igjen. Akkurat nå er det ei ku som kastet kalven og fikk børbetennelse etterpå som har noen dager i skjermet avdeling. Kyr med begynnende haltheter får også et opphold her. Tore forteller at hvis han oppdager slintrer i melka på ei ku er det

Tore Scheie driver sammen med faren Jone et melkebruk på Orre i Rogaland med kvote på 400 000 liter. Flyttet inn i nytt fjøs for 15 måneder siden. Foto:Rasmus Lang-Ree

rett inn i velferdsavdelingen hvor de settes på seks melkinger i døgnet. Dette har vist seg som god terapi som Tore er sikker på har spart flere veterinærbehandlinger.

Selv om velferdsavdelingen kostet litt ekstra angrer han ikke.

– Hvis jeg skulle bygge på nytt ville jeg planlagt ut ifra en slik løsning. De som sier dette er unødvendig vet ikke hva de snakker om, sier Tore.

Skjermet gang til roboten

Einar og Annstein Varhaug jr. valgte styrt kutrafikk og har VIC-fil inn til den ene roboten.

Annstein jr. driver sammen med faren Einar Nyblest samdrift på Varhaug i Rogaland med 750 000 liter i kvote og 90 årskyr. Har siden 2009 hatt to melkeroboter roboter i sving på fjøset. Foto:Rasmus Lang-Ree

Med VIC-fil (Very Important Cow-fil – også kalt VIP-fil) skjermes kviger som er under robotopplæring. Annstein forteller at de først jager kvigene gjennom smart-porten som styrer de videre til VIC-filen der de går rett fram og inn i roboten og får kraftfôr ei lita tid før kalving. Dermed er de god tilvent smart-porten som styrer de enten til melking eller til kraftfôr etter kalving. Erfaringen med systemet er at opplæringen av kvigene blir svært lite arbeidskrevende, og ikke krever at de må være to i fjøset. Andre kyr som trenger litt skjerming fra flokken eller som trenger rask tilgang til roboten kan også sluses inn i VIC-gangen. Hvis det ikke er noen VIC-kyr på gang er det fri tilgang til denne roboten også for kyr i oppsamlingsarealet.

Av andre velferdstiltak på fjøset er Annstein veldig fornøyd med at de valgte gummibelagt golv i kuavdelingen. I ungdryvdelingen har de slipt riller betonggolvet for gjøre det mindre glatt.

Kua midt i bildet sluses av smartporten til kraftfôrautomat. Alternativet er VIC-gangen rett fram til den ene roboten eller til venstre til oppsamlingsarealet der dyra kan velge begge robotene. Foto:Rasmus Lang-Ree